

אור אליהו

בהמשך: "אבל קשה" כו' "וי"ל", משמע שהקושיא השניה של תוס', שהקשו שיש סתירה גם בדברי בית הלל, וכן התירוץ שתירצו, הם קושיא ותירוץ של התוס' עצמם, וקשה, הרי הירושלמי (שם) כבר הקשה קושיא זו³⁵. ועוד קשה על עצם קושייתם השניה, שכתבו שלעיל בית הלל אמרו שמספיק שיאמר "מכאן אני נוטל" וזה לכאורה אינו, שהרי מפורש במשנה (י ע"א) שלפי בית הלל צריך שיאמר "זה וזה אני נוטל"³⁶. ואכן הירושלמי שהקשה סתירה בדברי בית הלל,

ואמטו להכי לא פריך לה. 'אבל קשה', ר"ל הא ודאי קושיא חזקה היא ואמאי לא פריך לה **תלמודא דידן** דמחלפא שטתייהו דב"ה, דהא הירושלמי לא משני הכא מידי, ואע"ג דבפ"ק משני ליה הירושלמי דאוקמה דמקש על שובכיה ואומר יזכה לי שובכי למחר, מכל מקום הא ודאי הו"ל **לתלמודא דידן** לאשמועינן אוקמתא זאת, ואם כן אמאי לא פריך **תלמודא פירכא** זו, ולזה כתבו וי"ל דשאני הכא דאקצייה בידים', כלומר דשאני הכא דאקצייה בידים ומשום הכי לא פריך לה" כו' ע"ש.

אכן רבינו סבירא ליה שתוס' הביאו את **קושיות הירושלמי**, וכן מבואר בביאורו לשו"ע (תצה, ד): "ואמרינן בירושלמי סוף פרק המביא, **והביאו תוס' שם**, מחלפא שיטתיה דר"א דתנינן תמן בש"א לא יטול א"כ נענע מבע"י ור"א לאו שמותי הוא, חומר הוא בדבר שיש בו רוח חיים" כו', ולכן הוצרך רבינו להגיה בדברי התוס' וכמבואר בסמוך. ומה שנקט הרוח חיים כדבר פשוט שהירושלמי לא תירץ את הקושיא השניה, מדברי רבינו מבואר שהירושלמי כן תירץ קושיא זו, עיין הערה 39.

36. לשון המשנה: "בית שמאי אומרים לא יטול אלא אם כן נענע מבעוד יום. **ובית הלל אומרים עומד ואומר זה וזה אני נוטל**". אלא שהגמ' שם **הקשתה** מדוע לבית הלל צריך שיאמר "זה וזה אני נוטל" מספיק שיאמר "מכאן אני נוטל".

וי"ל דלא קשה, דלא מחלפא שטתייהו, דמוקצה דבעלי חיים עדיף ומחמירין טפי. אבל קשה דמחלפא שטתייהו דבית הלל, דלעיל קאמר דבאומר מכאן אני נוטל למחר סגי, והכא קאמר דבעי שירשום. ויש לומר דשאני הכא דאקצייה בידים". כך היא הגירסא שלפנינו בתוספות.

ולפי גירסא זו משמע, שהתירוץ שהתוס' מתרצים על הקושיא הראשונה, הוא של התוס' עצמם, וקשה, הרי תירוץ זה עצמו כתוב במפורש בירושלמי³⁴. וכן ממה שכתבו תוס'

34. וזה לשון הירושלמי (ביצה ד, ז): "מחלפא שיטתיה דרבי ליעזר, דתנינן תמן בית שמאי אומר לא יטול אלא אם כן נענע מבעוד יום, ור' ליעזר לאו שמתיה הוא. **חומר הוא בדבר שיש בו רוח חיים**". וכן העירו היפה עינים והניצוצי אור.

35. וזה לשון הירושלמי: "מחלפא שיטתון דרבנן, דתנינן תמן **בית הלל** אומרים עומד ואומר זה וזה אני נוטל, והכא אינון אומרין הכין. עוד אינון אית להון חומר בדבר שיש בו רוח חיים". וכן הקשה בפני יהושע: "ולכאורה לשון 'אבל קשה' תמוה, דהא בירושלמי גופא מקשה נמי הך קושיא דמחלפין שיטתן דרבנן". וכן העיר היפה עינים.

והנה העירני הגאון בעל שו"ת "ארחותיך למדני" שליט"א, שגם הרוח אליהו הקשה את שתי הקושיות שהבאנו למעלה על דברי התוס', ועל כן ביאר שם הרוח אליהו, שאכן הקושיות שכתבו תוס' הם **לא** קושיות הירושלמי, אלא הם **קושיות התוס' עצמם**, והיינו, שהוקשה לתוס' מדוע **הכבלי** לא הקשה את קושיות הירושלמי, וז"ל הרוח אליהו: "וקשה לכאורה דתירוצם הן הם דברי הירושלמי וכן קושיתם, וגנובי גנבה למה לי. ונראה דכונתם דבירושלמי פריך דמחלפא כו', מעתה קשה **תלמודא דידן** אמאי לא פריך לה, ולזה תרצו וי"ל דלא קשה, כלומר, דהא לא קשיא לתלמודא דידן, משום דמוקצה דבעלי חיים עדיף,